

TEKNOLOJİK GELİŞİM VE GLOBAL REKABET ÜZERİNE ETKİSİ

Dođan UYSAL*

1. GİRİŞ

Rekabet, bütün canlılarda var olan bir olgu olarak karşımıza çıkmakla birlikte, genel olarak incelemeye konu olan ekonomik birimler arasındaki rekabettir. Bu nedenle rekabet kavramının aktörleri, kişi, firma ve ülkeler olabilmektedir. Bu bağlamda rekabet, piyasa ekonomisi koşulları içinde ortaya çıkmaktadır. Piyasa ekonomisinin işlerlik kazandığı ekonomiler rekabet için gerekli ortamı hazırlamaktadır. Rekabetin ortaya çıkması ve rekabetin alanının belirlenmesi farklılıklar arz etmekle birlikte, temel amaç aynı olup, rekabete katılan ekonomik birimlerin çıkarlarını maksimize etmektir. Rekabete katılan ekonomik birim firma ise üretimini maksimize ederek, kar sağlamak, tüketici ise tüketimini maksimize ederek mümkün olabilen en yüksek faydayı sağlamak, ülke ise diğer ülkelerin sahip olduklarından daha fazlasına sahip olarak, dünya çapında söz sahibi olmak için yarış içine girebilmektedir. Bu bağlamda, üretici rekabeti, tüketici rekabet uluslararası rekabet olarak rekabetin üç ayrı boyutunu ele alıp incelemek mümkün olabilmektedir.

Zaman içinde globalleşme süreci ile birlikte global pazarlar, global tüketiciler, global markalar, global firmalar ve global sanayiler ortaya çıkmış ve buna bağlı olarak rekabette globalleşmiştir. Bu süreçle birlikte ülkelerin lider olma yarışı da hız kazanmıştır. Liderliğin elde edilmesi ve sürdürülmesi ise rekabetçi gücün kazanılması, korunması ve geliştirilmesi ile mümkündür. Bu çalışmada inceleme konusu olan rekabet, globalleşme sonucu ortaya çıkan global rekabettir. Bu bağlamda öncelikle rekabetin tanımı, unsurları ve

* Yard. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

çeşitleri, rekabet üstünlüğünü sağlayan faktörler üzerinde durulduktan sonra, global rekabet ele alıp incelenecektir.

2. REKABETİN TANIMI VE REKABETÇİ GÜCÜN BELİRLEYİCİLERİ

Rekabet, piyasada ekonomik amaç ve çıkarların gerçekleştirmek isteyen ekonomik birimler arasında, zaman içinde ortaya çıkan bir yarış ve karşıtlık şeklindeki ilişki süreci olarak tanımlanmaktadır(Erkan,1987; s, 121). Rekabet ile özgürlük arasında yakın bir ilişki olduğundan öncelikle rekabet özgürlüğünün olması gerekmektedir. Rekabet süreci içindeki taraflar, ya paralel süreç(örneğin; iki üretici arasındaki ilişki) ya da karşıt süreç içinde (alıcı ve satıcı ilişkisi) bulunurlar(Erkan, 1993; s. 39). Bu nedenle global rekabet içinde ele alınıp incelenmesi gereken paralel süreç içindeki rekabet olup, uluslararası rekabettir. Uluslararası rekabet ise, bilgi, finans, üretim tecrübesi, sahip olunan mukayeseli üstünlükler, teknik bilgi ve işgücüne bağlı olarak değişmektedir. Uluslararası rekabetin ortaya çıkmasının nedeni ekonomik olmakla birlikte rekabet gücünü ortaya koyan birçok faktör vardır. Bunları şu başlıklar altında sıralamak mümkündür.

1. Globalleşme süreci içinde oldukça büyük önem arz eden çok uluslu şirketler yirminci yüzyılın ilk yarısında hızlı bir şekilde büyümüş ve yayılmışlardır. 1960'li yıllarda bu şirketlerin üretimi, dünya üretimindeki büyümeden iki kat daha fazla ve dünya ihracatından da % 40 daha fazla artmıştır. Bu şirketler yalnızca sayısal olarak artmamış, faaliyetlerinde de hızlı bir artış meydana gelmiştir. 1980'li yıllardan itibaren yaklaşık olarak global çıktının üçte birine sahip olmuşlar ve yatırımlarının büyük bir bölümünü Avrupa, Latin Amerika, Tayvan, Kore, Hong Kong, Singapur, Malezya ve Meksika 'da gerçekleştirmişlerdir. Bu yatırımların büyük bir bölümünü ihracata yönelik ayakkabı, oyuncak, elbise ve elektronik eşyalar gibi malların üretimi oluşturmuştur(Oman, 1994; s.83). Bu şirketlerin sahip olduğu, sermaye ve teknoloji avantajı rekabetin oluşmasına hız kazandırmıştır. Öncelikle yerli piyasa için üretim yapan bu firmalar, ya direkt olarak, ya da yatırım yapmak istedikleri ülkelerdeki şirketlerle birleşerek veya lisans anlaşmaları yoluyla birçok ülkede yatırım yapmışlardır. Bu tür şirketler genel

olarak maliyetlerinin düşük, buna karşılık kârlılıklarının yüksek olabileceği ülkeleri tercih ettikleri için, gidecekleri ev sahibi ülkeye'de tercih şansı doğurmuşlar ve ev sahibi ülkeler de kendileri açısından uygun olan ülkelerin yatırım yapmalarına izin vermişlerdir.

2. Daha sonra ayrıntılı şekilde açıklanacağı gibi globalleşme süreci içinde teknolojik değişimler yalnızca, dünya ekonomisinin itici gücü olmakla kalmayıp, global rekabete de hız kazandırmışlardır.

3. Ülkelerin araştırma ve geliştirme faaliyetleri ülkelerin global rekabet süreci içinde yer almalarını sağlar. Çünkü hızla değişen talep koşullarına uyum ve rekabet araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin artırılıp yeni teknolojilerin ortaya konulması ile mümkün olabilmektedir. Zaman içinde talebin artması ile birlikte, piyasaya yeni üreticilerin girmesi global rekabeti hızlandırır. Bu nedenle rekabet süreci içinde hızlı teknolojik değişim ile birlikte mal farklılıklarını ortaya koyabilen ülkeler rekabet süreci içinde söz sahibi olabilirler.

4. Ulusal ekonominin yapısal farklılıkları, kültürel farklılıklar, kurumsal farklılıklar, tarihsel farklılıklar. (Erkan; 1993, s.62). Bütün bu faktörler ülkelerin rekabet gücünün oluşumunda önemli etkenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü faktörler yukarıda saydığımız diğer faktörler için gerekli olan altyapıyı oluşturmaktadır.

5. Ülkelerin faktör koşulları ve ülke içi talep koşulları rekabeti belirleyen diğer bir unsurdur. İnsan kaynakları, fiziksel kaynaklar, doğal kaynakları yanında iç pazardaki talebin varlığı, iç pazardaki tüketicilerin kaliteye verdikleri önem rekabet gücüne sahip olan endüstriler yaratabilmektedir.

Rekabetin unsurları genel olarak bu şekilde ortaya konulmakla birlikte, artırılabilir. Belirtilen bu unsurlar zaman içinde değişim gösterdiği için rekabetin boyutu da tarihsel süreç içinde değişmiştir. Bunu uluslar arası rekabeti değişimi olarak düşünmek mümkündür.

2.1. Uluslararası Rekabetin Değişimi

Rekabet tarihsel süreç içinde hep var olmakla birlikte ülkelerin içinde buldukları koşullara göre farklı aşamalardan geçerek değişikliğe uğramıştır.

Her ülke içinde bulunduğu ekonomik koşullar doğrultusunda uluslararası düzeyde rekabet süreci içinde yer almıştır. Ancak rekabet süreci zaman içinde değişirken buna uyum sağlayamayan ülkeler ekonomik kalkınma açısından yetersiz kalmışlardır. Rekabetin aşamaları değişik iktisatçı ve işletmeciler tarafından farklı şekilde ortaya konulsa da birçok açıdan benzerlikler göstermiştir. Bu konudaki yaklaşımlar değişik olmakla birlikte bu çalışmada sadece Porter ve Ettliger tarafından ortaya konulan rekabetin aşamaları üzerinde durulmuştur. Rekabetin belli başlı aşamaları Porter'a göre şunlardır(1990;s.545):

-Faktör GÜDÜMLÜ AŞAMA: Bu aşamada üretici üretimini temel faktörle gerçekleştirir ve daha çok doğal kaynaklarına bağlı olarak üretim yapar. Bu aşamada üretilen ürünler ucuz emeğe dayalı, yarı nitelikli, kalifiye olmayan emekle üretilen ürünlerdir. Bu aşamada ülkeler uluslararası ekonomik dalgalanmalar ve döviz kurlarına, talebe ve fiyatlara karşı duyarlıdır. Bu aşamadaki ülkeler faktör avantajlarını diğer ülkeler karşısında her zaman için kaybedebilirler. Bu aşamayı geçebilmek için insan sermayesi ve sermaye önemli faktörlerdir.

-Yatırım GÜDÜMLÜ AŞAMA: Bu aşamada ülkenin rekabet avantajı ülkenin sahip olduğu yetenek, üretim isteği ve firmaların modern, etkili, büyük ölçekli, mevcut teknolojiyi kullanmasına bağlıdır. Bu aşamamda yatırımlar lisans anlaşmaları ve şirket birleşmeleri ile çok uluslu hale getirilebilir. Böylece ülke rekabet süreci içinde etkili olabilir.

-Yenilik GÜDÜMLÜ AŞAMA: Bu aşamada ülkeler, teknolojileri diğer ülkelerden transfer etme yanında kendisi de yeni teknolojiler geliştirmektedir. Böylece ülke üretim, teknoloji, pazarlama ve diğer alanlarda rekabet gücünü artırırken, firmaların sürekli yenilik yaratmaları da mümkün olabilmektedir.

-Refah GÜDÜMLÜ AŞAMA: Bu aşamada rekabetçi firmaların artması nedeni ile düşük verimli endüstriler piyasadan silinmektedirler. Bu aşamanın sürükleyici gücü geçmiş dönemlerde gerçekleştirilmiş olan refahtır.

Porter tarafından dört aşamada incelenen rekabet süreci, Ettliger tarafından uluslararası mukayeseli üstünlükler den hareketle dört aşamada ele alınıp incelenmiştir(Gwynne, 1996;s.257).

-İşgücü-Yoğun aşama: Bu aşama hemen hemen Porter'in ortaya koyduğu faktör güdümlü aşama ile aynı özellikleri taşımaktadır. Kuzey Kore ve Tayvan'ın 1950-1960'li yıllardaki durumu bu aşamaya uygun bir örnektir. Bu aşamada kaynaklar kıt ve işgücü maliyeti düşüktür. İşgücü ekonomik büyümenin itici gücüdür. Düşük ücret ve yüksek işgücü verimliliği bu aşamanın dönüm noktasıdır.

-Sermaye-Yoğun, Hammadde Yoğun Aşama: Bu aşamada yatırımlar artmaktadır. Yapılan yatırımlar demir, kimya, petro-kimya'ya yönelik olabilmektedir. Ülke dışarıdan teknoloji ithal edebilmektedir.

-Sermaye-Yoğun, Makina-Yoğun Aşama: Bu aşamada Porter'in ortaya koyduğu yatırım güdümlü aşama ile aynı özellikleri taşımaktadır. Ancak yatırımlar daha çok özel sektör yatırımları olarak ortaya çıkmakta ve ülkede yabancı sermaye yatırımları artış göstermektedir. firmaların ölçekleri büyümekte, maliyetler azalmakta, verimlilik ve üretimin kalitesi artmaktadır. Düşük ücretler ülke için avantaj olmaya devam etmektedir. Üniversiteler ve araştırma enstitüleri bu aşamada yeni teknolojiler geliştirerek rekabet avantajı sağlamada etkili olabilmektedirler. Ancak sanayileşmenin gerçekleşebilmesi için sermaye malları ithalatı gerekebilmektedir.

-Bilgi-Yoğun Aşama: Bu aşamada Porter'in yenilik güdümlü aşamaya benzemektedir. Bu aşamada yine firma ya da ülke teknoloji ithali ile kalmayıp, yeni teknolojiler geliştirir. Ayrıca insan sermayesi bu aşamada önem kazanmıştır. Yüksek düzeyde kalifiye işgücü, etkili bir şekilde organize edilir. Böylece insan ekonomik kalkınmanın anahtarı haline gelir ve ülkenin rekabet avantajı artar. Bilgi-yoğun, sermaye ve makina yoğun üretim, ülkenin ihraç malları içinde yüksek bir paya sahip olur.

Global rekabet sürecinin göstermiş olduğu bu aşamaları tarihsel süreç içinde faktör ve ürün bazına dayalı olarak aşağıdaki tablo yardımı ile şu şekilde göstermek mümkündür. (Stopford;1996,s. 193)

Tablo1: Global Rekabetin Değişimi

Dönem	Faktör	Ürünler
1960 öncesi	Doğal Kaynaklar	Petrol, Alüminyum
1960'lar	İşgücü-Yoğun	Tekstil, Ayakkabı ve Basit Montajlar
1970'ler	Sermaye-Yoğun	Otomobil, Makine ve Kimya Ürünleri
1980'ler	Teknoloji	Elektronik ve Telekom
1990'lar	Bilgi	Finansal Hizmetler

Tabloda görüldüğü gibi ülkeler 1960 öncesinde doğal kaynaklara dayalı olarak petrol ve Alüminyum gibi alanlarda üretim yaparken; 1960'larda işgücü yoğun ürünler ağırlık kazanmıştır. 1970'ler ise sermaye yoğun üretime dayalı, otomobil, makina ve kimya ürünleri önem kazanmıştır. 1980'ler ise elektronik ve telekomünikasyon önem kazanarak rekabetin yönünü değiştirirken, 1990'lı yıllarda bilgi ön plana geçmiştir. Bu nedenle günümüzde ülkelerin uluslar arası rekabet süreci içinde yer alabilmeleri sahip oldukları bilgi birikimi, teknoloji, bilgi toplumu olma yolunda kat ettikleri aşama ile yakından ilişkilidir.

3.ULUSLAR ARASI REKABETİN DEĞİŞİM SÜRECİNDE TEKNOLOJİ

İktisat tarihçileri batıdaki ekonomik büyümeyi tartışırken, taşıma ve iletişim maliyetlerindeki azalmanın; iç pazar büyümesinin, uluslararası ticaretin gelişmesinin, kaynakların genişlemesinin ekonomik büyüme üzerinde etkili olduklarını ileri sürmektedirler. Ekonomistler de teknolojik değişimin işgücünün yerine geçtiğini söylemektedirler. Gerek iletişim, gerekse ulaşım teknolojisinin değişimi globalleşme sürecini hızlandırmıştır. Birçok ekonomist teknolojik değişimi globalleşmenin motoru olarak görmektedirler. Bazı ekonomistler yeni teknolojilerin tekno-ekonomik global bir paradigma ürettiğini ileri sürmüşlerdir. Globalleşme süreci içinde teknolojik değişim, dünya ekonomisinin itici gücü olmuştur. Bilim adamlarının bilgisi her on yıllık dönemde iki katı artış göstermiştir. Dünya nüfusunun % 5 ine sahip olan

Amerika Birleşik Devletleri, dünyadaki bilimsel bilgilerin hemen hemen yarısını gerçekleştirmişlerdir. Ancak bu son 20 yıllık dönem içinde azalmıştır. Bu azalış Amerika'nın bilgi üretiminin azalmasından değil, diğer ülkelerde teknolojik gelişmenin hızlanmasındandır. Ancak bu ülkeler içinde en fazla öne çıkan Japonya ve Batı Avrupa olmuştur. Bunun sonucunda Amerika Birleşik Devletleri, Batı Avrupa ve Japonya'nın her biri teknolojik değişiminin üçgeninin köşelerini oluşturmuşlardır.

Bu üç ülke teknolojik gelişmeler ve değişmelerde lider rolü oynasa da modern teknoloji çağında teknolojinin milliyet farkı olması söz konusu değildir. Çünkü modern teknolojiyi geliştiren kurumlar dünya genelinde her ülkeden yetenekli personeli kendilerine çekmektedir. örneğin Amerikan Üniversitelerinde çalışan mühendisler ve bilim adamlarının çoğu başka uluslardan olmasına rağmen, kendilerini global kurulun üyeleri olarak görmektedirler. Bunlar ortak projeler yapmakta, uluslararası konferanslarda belli aralıklarla karşılaşmakta, buldukları araştırma sonuçlarını dünya genelinde yayınlamaktadırlar. diğer taraftan, Amerikan şirketleri dışında araştırma lâboratuarları kurup, yabancı bilim adamları ve mühendisler istihdam etmektedirler. örneğin IBM Zürih ve Japon lâboratuarları gibi. Aynı şekilde Amerika'da da yabancı şirketler yüksek teknolojiye dayalı şirketler ve lâboratuarlar kurmuşlardır. (örneğin Ciba-Gergy's). Özetle söylemek gerekirse tekno-globalizm yeni teknolojilerin geliştirilmesi Amerika'nın ortak bir düzenlemesi gibi oluşmuştur.

Teknoloji, sanayiye geliştirdiği gibi, gittikçe artan şekilde uluslararası pazarlanabilen bir mal haline de gelmiştir Transfer aşamaları uluslararası müteşebbislerin faaliyetleri ve kendi aralarındaki düzenlemelerle hızlandırılmıştır. Teknoloji ihracı ABD, İngiltere, Fransa, Batı Almanya ve Japonya olmak üzere başlıca beş temel gelişmiş ülkeden yapılmıştır.

Teknolojik değişmeler sonucu, örneğin fiber optik kablolar, Amerika'dan, Japonya'ya, Kuzey Amerika'ya, Avrupa, Asya ve Avustralya'ya kadar uzanmıştır. Teknolojik sıçramalar, olağanüstü hale gelmiştir. Örneğin tek bir fiber optik kablo 8000 den fazla konuşma taşıyabilmektedir(Naisbit,1985,14). İletişim ve bilgi teknolojisinin gelişmesi sonucu, General Motor, Ford, Honda, Sony gibi şirketler, pazarlamacılar ve mühendislerle birlikte büyük bir gayret sarf ederek üretim zamanlarını aylar

yerine, günler ve saatlerle sınırlandırmışlardır.

20. yüzyılda ve özellikle son 40 yıllık dönemde teknolojik gelişmelerin global sürecin oluşumunda önemli bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Ekonomik açıdan en önemli gelişme uluslararası taşımacılıkta kullanılmaya başlanmıştır, Böylece zaman ve taşıma maliyetleri azalmıştır. Ancak bu tür gelişmeler iletişim teknolojisine paralel olarak gelişmiştir. İletişim teknolojisi global boyutta anahtar teknoloji gibi kabul edilmiştir. Bazı ekonomistlere göre iletişim teknolojisi bilgi çağının elektronik yolları olup, sanayileşme süreci içinde tren yollarının oynadığı role eşit bir role sahiptir. Bu bağlamda iletişim teknolojileri bilgi alışverişini kolaylaştırdıkları için bütün ekonomik faaliyetler için temel bir rol oynamaktadır.

Global bilgi ve iletişim teknoloji son 20-30 yıllık dönemde radikal bir biçimde değişmiştir.1940-1950 yılları arasında askeri taşınabilir radyo ve genel amaçlı bilgisayarlar ilk kez kullanılmaya başlanırken, 1950-1970 yılları arasında teyp, video, kablolu TV, dijital iletişim ve iletişim uydusu, mini bilgisayar, veri tabanı yönetim sistemi ortaya çıkmıştır. 1970'li yıllardan itibaren ise mobil radyo, video disk, optik fiber, tele konferans taşınabilir bilgisayarlar ortaya çıkmıştır. 1980'lerde ise değişim daha da hızlanmış, özel uydular, dijital iletişim, optik bilgi diskleri, ses tanıma cihazları, bio-yonga (çip) gibi iletişim ve bilgi teknolojileri ortaya konulmuştur. En önemli global teknolojik gelişme uydu teknolojisi olmuştur. Uzay iletişim teknolojisine daha sonra yeni bir teknoloji meydan okumuştur. Bu fiber optik teknolojisidir. Bu teknoloji büyük bir taşıma kapasitesine sahiptir ve Atlantik'ten Pasifik'e kadar dünya genelinde geniş bir alana yayılmıştır. Nitekim bazı çok uluslu şirketler bu teknolojilerden yoğun bir biçimde yararlanmaya başlamışlardır. örneğin, Teksas Inc., US Elektronik 19 ülkede uzay teknolojisine duyarlı bir temel iletişim sistemi kurmuştur. Bu şirketler, üretim plânlaması, maliyet hesaplamaları, fidansal planlama, pazarlama ve müşteri hizmetleri ve personel yönetimi gibi konuları bu şekilde gerçekleştirmektedir (Dicken, 1992:103-106).

Tarihsel süreç içinde gelişerek ortaya çıkan teknolojiler başlıca şu nedenlerle global rekabet hız kazandırmaktadır.

Basit bir çizim ve yazım diline bağlı olarak kağıt, çizim aletleri ve fotoğraftan oluşan teknoloji, zaman içinde mekanik ve elektronik aletlere ve

son olarak da özellikle 1970'lerden sonra hız kazanan mikron elektronik, bilgisayar, ve iletişim teknolojileri global rekabete başlıca şu nedenlerle hız kazandırmışlardır (Oman,1994; s.85, Charles,1996; s.88).

- İletişim, üretim gücü gibidir. Teknolojik gelişmelerin uygulanması, üretimde verimliliğin artmasına, yüksek kalite ve düşük maliyete neden olmaktadır.

- İletişim, pazarlar arasında ortak bir alan gibi olduğu için, piyasa bilgisinin elde edilmesinde, talebin karşılanmasında, üretimin düzenlenmesinde ve ekonomilerin faaliyet alanının genişlemesinde, mal ve hizmetlerin tamamlanmasında ve satış faaliyetlerinin gerçekleşmesinde önemli bir rol üstlenmektedir.

-Teknoloji, birçok sektör arasında arzın dağılımını da düzenler. Bunu birçok yolla yapmakla birlikte özellikle esnek veya Post-Fordist üretim, üretimin hızla artmasına ve mamulün hayat seyrinin kısılmasına neden olmaktadır. Bu nedenle birçok firma dünya genelinde sabit maliyetlerini finanse etmek için teknolojik gelişmeleri dikkate almak zorunda kalmaktadır. Post-Fordist üretim ile birlikte işletmeler ölçek ekonomileri yanında çeşit (scope) ekonomileri önem arz etmektedir. Böylece yalnızca maliyetlerin minimizasyonu değil, aynı zamanda kullanılan teknoloji, üretimin arz ve talep koşullarına kısa sürede uyum sağlaması önem kazanmıştır. Böylece global rekabeti bu bağlamda hızlandırmıştır.

- Bütün bu teknolojik gelişmelerin, üretim sisteminde kullanılması sonucu Bilgisayar Destekli Tasarım (Computer Aided Design) ve Bilgisayar Destekli Üretim ortaya çıkmıştır. Bu sistem sayesinde şirketlerin zaman ve mekan boyutuna bağlı kısıtlamaları da ortadan kalkmıştır (Goldhar ve Lei, 1991:37). Ayrıca uluslararası iletişim teknolojisi firmalara dinamik bir esneklik kazandırmaktadır.

- Mal ve hizmetler hakkında teknolojik gelişme sayesinde daha fazla ve daha kısa sürede bilgiye sahip olunması nedeni ile bir çok sektörde global talebe daha kısa sürede cevap verilebilmektedir.

Tarihsel süreç içinde geliştirilen bu teknolojik gelişmeler rekabet üstünlüğünü sağlar. Ancak rekabet üstünlüğünün yaratılması ve korunması,

yüksek ölçüde yerelleşmiş bir özellik gösterir. Rekabetin artan ölçüde globalleşmesi, ilk bakışta, ulusal ekonominin önemini azaltır gibi gözüküyorsa da aksine artırmaktadır.

4. SONUÇ

Globalleşme sürecinin ile birlikte rekabetin alanı da genişleyerek global bir özellik arz etmiştir. Bu süreç içinde artık ülkeler sahip oldukları işgücü, doğal kaynaklar gibi üretim faktörlerinin dışında rekabet sürecinde yer alabilmeleri ve global süreç içinde söz sahibi olabilmeleri sahip oldukları teknoloji, teknik bilgi ve bilgi toplumu olma yolunda atmış oldukları adımlarla mümkün olmaya başlamıştır. Çünkü tarihsel süreç içinde rekabetin boyutu değişme göstererek faktör güdümlü rekabette bilgi ve teknoloji yoğun rekabete yönelmiştir. Günümüzde dünya ekonomisinde söz sahibi olan Amerika, Japonya, Almanya başta olmak üzere, gelişmiş ülkelerin en büyük avantajları kendileri için gerekli teknolojiyi oluşturmak ve yaratmaları ile mümkün olabilmektedir. Türkiye ve gelişmekte olan ülkelerin global rekabet içinde söz sahibi olmaları ve başarıları şu faktörlere bağlı olacaktır.

-Araştırma ve geliştirme faaliyetlerine ayrılan payların artırılması ve teşvik edilmesi

-Teknoloji geliştirme yatırımların artırılması

-Faktör maliyetinin düşürülüp, kalitesinin yükseltilmesi

-Rekabet süreci içinde etkili olabilecek, yatırım, üretim, ve pazarlama stratejilerini geliştirmesi

-İnsan kaynaklarına yapılan yatırımın artırılması

-Uluslararası haberleşme ve iletişim ağına entegre olma

Bütün bu faktörler, uluslararası rekabet süreci için gerekli temel koşullar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütün bu koşulların gerçekleştirilmesi istikrarlı, kararlı, yapıcı bir ekonomi politikası izlenmesi ve politik istikrarla mümkün olabilecektir

KAYNAKÇA

KAVAS, Alican, ve TANYERİ, Mustafa; Uluslararası Rekabet Gücünün Dinamikleri ve Globalleşme Eğilimleri, EGİAD, Ekonomik Raporlar No. 6, İzmir 1992

DİCKEN, Peter; Global Shift: The Internationalization of Economic Activity, Second Edition, Gullford Press, New York, 1992

Ernst, Dieter ve O'Connor, David; Technology and Global Competition, The Challenge For Newly Industrialisation Economies, OECD, 1989

Erkan, Canan; Küreselleşme ve Avrupa Topluluğu Karşısında Türkiye'nin Rekabet Yeteneği, Takav Matbaacılık, İzmir, 1993

Erkan, Hüsni; Sosyal Piyasa Ekonomisi, Ekonomik sistem ve Piyasa Ekonomisine İşlerlik Kazandırılması, Konrad Adenauer Vakfı, Slim Ofset, İzmir, 1987

GWYNNE, Robert ; " Trade and Developing Countries", The Global Economy in Transition, Edited by P.W Daniells & W. E. Lever, England, 1996.

OMAN, Charles; Globalisation and Regionalisation: The Challenge For Developing Countries, OECD, Development Center Studies, 1994.

PORTER, E. Micheal; The Competitive Advantage of Nations, The McMillan Press, Ltd. 1992.